

Martyna Sekulak¹

W pogoni za wirusem. Przegląd literatury na temat zjawiska *bug chasingu*

Wprowadzenie

Przełom XX i XXI wieku był czasem intensywnych działań mających na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się wirusa HIV i poszukiwanie skutecznych sposobów radzenia sobie ze skutkami zakażenia – organizowano zakrojone na szeroką skalę kampanie, których celem było promowanie zachowań prewencyjnych, a przekaz adresowany był głównie do grup o największym ryzyku zakażenia, w tym osób homoseksualnych. W obliczu globalnej walki z wirusem HIV, ujawnienie istnienia niewielkiej grupy homoseksualnych mężczyzn zainteresowanych przeciwnym efektem, tj. intencjonalnym zakażeniem się wirusem HIV spotkało się z zainteresowaniem ze strony naukowców, jak i opinii publicznej. *Bug chasingiem* („polowanie na robaka”) kolokwialnie określono celowe poszukiwanie przez osoby niezakażone wirusem HIV możliwości zakażenia się na drodze analnego stosunku seksualnego z nosicielem (np. Gauthier, Forsyth, 1999). *Bug chaserów* zdefiniowano jako subkulturę, która powstała i funkcjonuje w przestrzeni wirtualnej dzięki nieograniczonym możliwościom nawiązywania relacji oferowanym przez Internet (np. Durkin, Forsyth, Quinn, 2006). *Bug chasing* stał się obszarem badań, których celem było opisanie i zrozumienie zjawiska na różnych poziomach, a także poszukiwanie możliwości przeciwdziałania jego rozwojowi.

Celem niniejszego artykułu jest zebranie, porównanie i próba syntezy informacji zgromadzonych do tej pory na temat *bug chasingu*, ze szczególnym uwzględnieniem skali zjawiska, charakterystyki grupy oraz czynników mających wpływ na jego wykształcenie. Ponadto, artykuł ma na celu przedstawienie *bug chasingu* w kategoriach wyzwania dla badaczy początku XXI w. – jako zagadnienia, które wymagało całkowitego przeniesienia badań w przestrzeń Internetu oraz poszukiwania skutecznych sposobów operacjonalizacji i pomiaru zmiennych.

Bug chasing – jak go definiują naukowcy

Mianem *bug chasingu* na gruncie naukowym najogólniej rzecz ujmując określa się dążenie mężczyzny niezakażonego wirusem HIV do zakażenia się wirusem HIV poprzez odbycie stosunku analnego bez zabezpieczenia z osobą zakażoną (np. Breitfeller, Kanekar, 2012; Gauthier, Forsyth, 1999; Grov, Parsons, 2006; Moskowitz, Roloff, 2007a, 2007b). Autorzy podkreślają, że określenie „*bug chasing*” ma charakter kolokwialny i wywodzi się ze slangu, gdzie słowo „*bug*” odnosi się do wirusa HIV, natomiast „*chasing*” do aktywnego poszukiwania możliwości zakażenia się wirusem (np. Grov, Parsons, 2006). Termin ten pojawił się na gruncie akademickim pod koniec lat 90. XX wieku, a zjawisko cieszyło się dość dużym zainteresowaniem badaczy na przełomie wieku XX i XXI. Jak zauważają Moskowitz i Roloff (2007b), rdzeń definicji *bug chasingu* jest spójny dla większości badaczy zajmujących się tematem – podkreśla się, aktywne dążenie do zakażenia, podejmowanie stosunków analnych bez zabezpieczenia oraz zaangażowanie partnera seksualnego zakażonego wirusem HIV.

Tym, co różni poszczególnych autorów w kontekście postrzegania *bug chasingu* jest akcentowanie odmiennych aspektów opisywanego zjawiska. Część autorów koncentruje się na wymiarze społecznym i relacyjnym *bug chasingu*, podkreślając, że *bug chaserów* można traktować jako subkulturę wyłaniającą

¹ Instytut Psychologii Stosowanej, Uniwersytet Jagielloński (m.sekulak@doctoral.uj.edu.pl)

się ze społeczności homoseksualnych mężczyzn, którą wyróżnia specyficzny, współdzielony cel, jakim jest zakażenie się wirusem HIV (Moskowitz, Roloff, 2007b), a także wspólny język, czy odrębna struktura (Quinn, Forsyth, 2005).

W wielu przypadkach definicje ujmują związek zjawiska z rozwijającą się technologią, w szczególności Internetem. Podkreśla się, że postęp technologiczny znacznie uprościł (lub wręcz umożliwił) tworzenie się sieci społecznych pomiędzy osobami o podobnym sposobie myślenia, którym wcześniej trudno byłoby nawiązać wzajemne relacje ze względu na dewiacyjny charakter ich zainteresowań. W związku z tym, Internet stał się środowiskiem tworzenia i funkcjonowania społeczności takich, jak *bug chaserzy* (np. Durkin, Forsyth, Quinn, 2006; Gauthier, Forsyth, 1999).

Niektórzy autorzy określają *bug chasing* przez pryzmat dewiacji seksualnej, opisując go na wymiarze patologicznym i społecznym – zrzesza jednostki, które muszą współdziałać, by osiągnąć pożądany stan rzeczy, tj. zakażenie wirusem HIV, poprzez stosunek seksualny osoby niezakażonej z nosicielem (Gauthier, Forsyth, 1999; Quinn, Forsyth, 2005). Wzmiankowaną aktywność postrzega się jako irracjonalną i niezrozumiałą w dobie wzrostu prewencji i świadomości seksualnej (Gauthier, Forsyth, 1999).

Część badaczy podchodzi do samego zjawiska sceptycznie, zauważając jego niewielką skalę, przy jednoczesnym ogromnym zainteresowaniu naukowym i społecznym. Na przykład Gonzalez (2010) definiuje *bug chasing* przez pryzmat funkcji jaką spełnia na poziomie społeczeństwa zdominowanego przez heteronormatywny system organizacji – jego zdaniem *bug chasing* jest bardziej produktem publicznej debaty, aniżeli rzeczywistym problemem.

Bug chasing a gift giving

Zjawiskiem pokrewnym, uzupełniającym wobec *bug chasingu* jest *gift giving* („rozdawanie prezentów”) – spójnie definiowany przez badaczy jako proces, w którym nosiciel wirusa HIV poszukuje osoby niezakażonej do odbycia stosunku analnego bez zabezpieczenia (jako partner penetrujący) celem przekształcenia jej w osobę zakażoną (*seroconversion*), często za jej przyzwoleniem (Groß, Parsons, 2006; Klein, 2014; Reynolds, 2007). Podobnie, jak w przypadku *bug chasingu*, termin „*gift giving*” jest określeniem kolokwialnym – w slangu słowo „*gift*” („prezent”) odnosi się do wirusa HIV; u podstaw leży narracja, w której nosiciel wirusa HIV posiada coś, co wysoko się ceni i co może przekazać dalej osobie niezakażonej (Klein, 2014). *Gift giving* może przybierać formę procesu, w którym po udanym zakażeniu wirusem HIV, do pierwotnego *gift givera* dołącza osoba przez niego zakażona i wspólnie działają poszukując kolejnego chętnego do serokonwersji, po której dołącza kolejna zakażona osoba i tak proces jest kontynuowany. Osoby nadają sobie role ojca, syna, wnuka, itd., zgodnie z kolejnością zakażenia – w takim przypadku można mówić o tzw. *generationing* („budowanie kolejnych pokoleń”) (Klein, 2014). Gdy nosiciel wirusa HIV intencjonalnie próbuje zakazić osobę bez jej zgody lub wiedzy, czynność tę określa się mianem *stealthing* („robienie czegoś ukradkiem”) (Klein, 2014).

Bug chasing i *gift giving* wydają się zatem być wobec siebie komplementarne – *gift giver* i *bug chaser* współpracują i potrzebują siebie nawzajem, by dążyć do pożądanego stanu rzeczy. Jak ujmują to Moskowitz i Roloff (2007b), „w kulturze przeciwnych statusów serologicznych, *gift giversi* stanowią jej dodatnią stronę” (s.36). Różni ich status zakażenia, a łączy stosunek do wirusa HIV – konceptualizowanego jako dar, któremu przypisują się wysoką rangę, którego się pragnie i którym można obdarować.

Bug chasing a barebacking

O *bug chasingu* mówi się najczęściej w kontekście szerzej definiowanego zjawiska, jakim jest *barebacking*. Określany jest on przez badaczy jako intencjonalne podejmowanie przez homoseksualnych mężczyzn stosunków analnych bez zabezpieczenia w postaci prezerwatywy (np. Ayling, Mewse, 2011; Gauthier, Forsyth, 1999; Moskowitz, Rollof, 2007a), które może być rozpatrywane na poziomie społeczno-kulturowym i wzmacniane jest przez rozwój Internetu (Ayling, Mewse, 2011; Mansergh i in., 2002 za: Dawson, Ross, Henry, Freeman, 2005). Zdarza się, że zarówno w naukowym, jak i społecznym dyskursie określa się *barebacking* jako aktywność wysokiego ryzyka, związaną m.in. z brakiem dbania o zabezpieczenie się przed potencjalną możliwością zakażenia wirusem HIV (Ayling, Mewse, 2011), czasem stawiając niemal znak równości między *barebackingiem* a *bug chasingiem* (Breitfeller, Kanekar, 2012; Majka, 2015). Istnieje pewien rozdzźwięk między powszechnym rozumieniem *barebackingu*, a tym, jak definiują go osoby angażujące się w tę aktywność – jak wskazują badania Marcus i Gillisa (2017), dla większości takich osób *barebacking* jest po prostu aktem seksualnym pomiędzy dwoma mężczyznami bez użycia prezerwatywy. W tę definicję włączane są przez badanych też zachowania o stosunkowo niskim ryzyku zakażenia się wirusem HIV, jak np. utrzymywanie stosunków bez zabezpieczenia między dwoma stałymi partnerami, z których żaden nie jest nosicielem lub podejmowanie działań prewencyjnych innych niż użycie prezerwatywy (Marcus, Gillis, 2017).

Wbrew powszechnej opinii badania wskazują, że aktywności *barebackingu* najczęściej towarzyszy stosowanie różnych metod, których celem jest redukcja ryzyka zakażenia się wirusem HIV. Marcus i Gillis (2017), na podstawie analizy wypowiedzi osób podejmujących *barebacking*, dzielą te czynności na relacyjne i biomedyczne. Przykładem strategii biomedycznych są np. prewencyjne działania farmakologiczne. Wśród czynności relacyjnych wymieniają, m.in. monogamię i tzw. *serosorting* (odbywanie stosunków jedynie z partnerami o tym samym statusie serologicznym), czy *seropositioning* (celowe aranżowanie stosunku w taki sposób, że partner o nieznanym statusie lub zakażony wirusem HIV przyjmuje rolę pasywną). Badania Aylinga i Mewse (2011) pokazują, że w przypadku osób angażujących się w *barebacking*, można mówić o tzw. uzgadnianiu bezpieczeństwa (*negotiated safety*) – czynności polegającej, m.in. na otwartej dyskusji o czynnikach ryzyka związanych z seksem bez zabezpieczenia, ustalaniu zasad związanych z relacją, budowaniu wzajemnego zaufania. Co ciekawe, w narracji badanych Internet najczęściej stanowi narzędzie, dzięki któremu osoby nie tylko poszukują partnerów, ale też zdobywają informacje i podejmują zabiegi, których celem jest obniżenie ryzyka zakażenia się wirusem HIV. Przy *barebackingu* motywacja może być związana z angażowaniem się w czynności umożliwiające kalkulację i zarządzanie ryzykiem, w rezultacie decyzja o zaangażowaniu się w stosunek bez zabezpieczenia oparta jest o szereg kluczowych informacji i nie powinna być rozważana, np. w kontekście tendencji autodestrukcyjnych (Ayling, Mewse, 2011; Marcus, Gillis, 2017). Angażowanie się w *barebacking* nie wydaje się związane z chęcią rozprzestrzeniania wirusa HIV, ponieważ podejmowane są działania inne niż stosowanie prezerwatyw, ale minimalizujące ryzyko zakażenia (np. Dawson, Ross, Henry, Freeman, 2005, Marcus, Gillis, 2017) i jedynie niewielki odsetek osób uprawiających *barebacking* jest również zainteresowany zakażeniem wirusem HIV (Tewksbury, 2003). W tym kontekście, Gonzalez (2010) postuluje wyraźne oddzielenie zjawiska *bug chasingu* od *barebackingu*.

Moskowitz i Roloff (2007a) porównywali *bug chasing* i *barebacking* pod kątem motywacji do uprawiania seksu bez zabezpieczenia. Zestawili m.in. informacje dotyczące deklarowanej tożsamości (*bug chaser*) i preferencji co do statusu serologicznego partnera zawarte w profilach użytkowników stron dedykowanych *barebackerom*. Na tej podstawie wydaje się, że w przypadku *bug chasingu* odbywanie

stosunku analnego można wiązać bardziej z poszukiwaniem ryzyka i niepewności dotyczących potencjalnego zakażenia wirusem HIV, podczas gdy *barebacking* motywowany jest wzmocnieniem doznawanej przyjemności i wolności. Tewksbury (2003) zauważa, że dla niektórych bezpieczny seks nie jest wystarczająco intymny, co skłania do barebackingu mimo świadomości ryzyka, które się z tym wiąże. Prezerwatywa może być traktowana jako bariera fizyczna i emocjonalna, która osłabia doznania przyjemności i poczucie połączenia, a chęć jej pozbycia się może stanowić motywację do odbywania stosunków bez zabezpieczenia (Dawson, Ross, Henry, Freeman, 2005; Marcus, Gillis, 2017).

Można zatem wnioskować, że *bug chasing* jest pojęciem znacznie węższym i pomimo że wywodzi się z kultury *barebackingu*, wyraźnie się od niej wyodrębnił – wspólną cechą jest angażowanie się w stosunki analne bez zabezpieczenia. Jednakże, kluczowa wydaje się być w tym przypadku różnica związana z postawą wobec ryzyka zakażenia wirusem HIV (pożądanego w przypadku *bug chasingu*, a zredukowanego w przypadku *barebackingu*), motywacją do wchodzenia w relacje związane z seksem bez zabezpieczenia (ryzyko a poczucie intymności) i odmiennym celem oraz sposobem wykorzystania Internetu jako narzędzia do poszukiwania potencjalnych partnerów (zwiększenie szansy zakażenia a minimalizowanie tej szansy).

Bug chasing jako wyzwanie dla badaczy

Internet jako środowisko i narzędzie prowadzenia badań

Odkąd temat *bug chasingu* zaistniał w rzeczywistości naukowej, stał się dużym wyzwaniem dla badaczy. Ze względu na zakorzenienie *bug chasingu* w rzeczywistości Internetu, większość badań i analiz posługuje się nim jako źródłem informacji, jak również narzędziem do rekrutacji osób badanych. Jak zauważają Ayling i Mewse (2011), wykorzystując Internet można łatwiej dotrzeć do grup marginalizowanych i zaangażować je do badań.

Często badacze bazują na analizie danych zastanych – analizują treść profili osób korzystających z portali dedykowanych homoseksualnym mężczyznom zainteresowanym seksem bez zabezpieczenia, jak również wymiany zdań w chat roomach i na forach oraz zostawiane na stronach komentarze (np. Durkin, Forsyth, Quinn, 2006; Reynolds, 2007). Prowadzone analizy mają charakter jakościowy, jak i ilościowy. W celu wyłonienia *bug chaserów* bierze się pod uwagę zarówno ich deklarowaną tożsamość jako *bug chaser*, jak również zestawia się deklarowany status zakażenia wirusem HIV z preferencjami wobec partnera pod kątem statusu serologicznego; można też prowadzić poszukiwania w oparciu o słowa kluczowe, typowe dla osób zainteresowanych zakażeniem wirusem HIV (np. „*bug*”, „*gift*”), a następnie dokonywać analizy treściowej wypowiedzi, jak robił to w swoich badaniach Grov (2004).

Badacze wykorzystują też strony internetowe i portale zrzeszające osoby homoseksualne (lub wężiej – *barebackerów*) do rekrutacji respondentów, następnie przeprowadzają badania w oparciu m.in. o metody kwestionariuszowe, jak np. Klein (2010) lub wywiad częściowo ustrukturyzowany, np. Ayling, Mewse (2011). Sama procedura również może mieć miejsce w przestrzeni Internetu - badani rejestrują odpowiedzi na specjalnie zaprojektowanych stronach internetowych lub korespondują z badaczem przy użyciu funkcjonujących na portalach chat roomów.

Należy jednak wspomnieć, że Internet jako środowisko badań nad zjawiskiem *bug chasingu* narzuca też pewne ograniczenia, których autorzy są świadomi i którym starają się przeciwdziałać. Przede wszystkim, trzeba podkreślić, że w badaniach tych mierzy się głównie deklarowane postawy i zachowania – istnieje ryzyko zarówno przeszacowania, jak i niedoszacowania skali zjawiska w oparciu

o otrzymywane rezultaty badań. Może być tak, że część deklarowanych w sieci zachowań i postaw przyjmuje jedynie formę fantazji na temat zakażenia wirusem HIV, nie mających przełożenia na rzeczywistość. Z drugiej strony, jak zauważa Klein (2010), badania prowadzone są za pośrednictwem stron i portali bezpłatnych i ogólnodostępnych, co może motywować użytkowników do autocenzury, podczas gdy większa otwartość występuje na płatnych, bardziej ekskluzywnych i trudno dostępnych portalach. Ponadto, środowisko w jakim prowadzi się badania, utrudnia losowość doboru osób do próby, a grupa badana może być niereprezentatywna (Durkin, Forsyth, Quinn, 2006; Grov, 2004). Należy pamiętać o tym, że bieżący dostęp do Internetu jest nadal powiązany silnie ze zmiennymi demograficznymi takimi jak np. status socjoekonomiczny, a ten z kolei jest skorelowany z niektórymi zachowaniami dewiacyjnymi (Grov, 2004). Na uwagę zasługuje również fakt, że badania nad *bug chasingiem* prowadzone są głównie na portalach angielskojęzycznych (Klein, 2010), co powinno zwiększać ostrożność przy wyciąganiu wniosków na podstawie uzyskiwanych wyników. Dostrzegając wyzwania, jakie niesie ze sobą świat wirtualny, Durkin i in. (2006) zauważają, że w obliczu badań nad zjawiskami takimi jak *bug chasing* konieczne może być poszukiwanie nowych metod eksploracji, a nawet odmiennych metod statystycznych.

Problematyka badań nad *bug chasingiem*

Badacze podejmujący się eksplorowania tego zjawiska od strony naukowej podchodzili do tematu w różnorodny sposób. Szacowano skalę zjawiska i weryfikowano jego rzeczywiste istnienie, starano się dokonać charakterystyki grupy pod kątem zmiennych demograficznych (takich jak wiek, rasa, wykształcenie, miejsce zamieszkania) (np. Tewksbury, 2003), szukano zmiennych indywidualnych wyróżniających grupę (np. Grov, 2004; Klein, 2010; Moskowitz, Roloff, 2007a), porównywano *bug chaserów* z innymi grupami (np. Moskowitz, Roloff, 2007b). Część badaczy dokonywała analizy *bug chasingu* na poziomie językowym i społecznym (np. Reynolds, 2007; Riggs, 2006), inni poszukiwali czynników wpływających na pojawienie się zjawiska lub jego ugruntowania teoretycznego (Grov, 2004; Frederick, 2014). Wreszcie analizowano sposób rozumienia *bug chasingu* przez społeczeństwo, publicystów i samych naukowców (np. Gonzalez, 2010; Tomso, 2004).

Skala zjawiska

Badania z początku XXI wieku pokazują, że *bug chasing* jest zjawiskiem o niewielkiej skali – osoby zainteresowane zakażeniem się (lub zakażeniem innych osób, jak w przypadku *gift givingu*) wirusem HIV stanowią małą subgroupę w obrębie osób uprawiających *barebacking*, tj. ok. 6-7% (Grov, Parsons, 2006). Analizy wykonane przez Tewksbury'ego (2003) pozwalają przypuszczać, że mniej niż 1% osób niezakażonych wirusem HIV wprost szuka nosicieli poprzez strony internetowe zrzeszające osoby zainteresowane *barebackingiem*. Grov (2004) przyjął dodatkowe kryterium wyszukiwania osób, które można zdefiniować jako *bug chaserów* – oprócz zestawiania deklarowanego w profilu statusu serologicznego z pożądanym statusem u partnera, wzięto pod uwagę również wpisy użytkowników w formie komentarzy i wymiany zdań pomiędzy sobą. Okazało się, że część osób jednoznacznie wyraża zainteresowanie rozprzestrzenianiem wirusa HIV, mimo że nie wynika to z konfiguracji deklarowanego i pożądanego u partnera statusu serologicznego zawartego w profilu. W związku z tym wydaje się, że skala zjawiska może być nieco większa niż w przypadku gdy szacowania opiera się jedynie o deklaracje zawarte w opisach profili użytkowników.

Autorzy zgodnie zwracają jednak uwagę na fakt, że stosunkowo duża grupa użytkowników portali, którzy deklarują się jako osoby niezakażone wirusem HIV, umieszcza informację, że status serologiczny partnera jest im obojętny i nie przywiązują do niego wagi (np. Dawson, Ross, Henry, Freeman, 2005; Grov, Parsons, 2006; Moskowitz, Roloff, 2007a; Tewksbury, 2003). Dawson i in. (2005) analizowali dwa scenariusze; w optymistycznym wariantcie wszystkie poszukiwane osoby, których status serologiczny (dodatni/ujemny/nieznany) nie był istotny dla użytkownika okazują się być niezakażone wirusem HIV – wtedy zjawiska *bug chasingu* niemal nie ma; w pesymistycznym wariantcie wszystkie poszukiwane osoby okazują się być nosicielami – w przypadku 23% użytkowników wzrasta ryzyko zakażenia się wirusem HIV. Można zatem zauważyć, że na poziomie deklaracji skala zjawiska jest niewielka, gdy przyjmie się, że intencją *bug chasera* jest zakażenie się wirusem HIV. Jednakże, jeśli za cel *bug chasingu* przyjmie się dążenie do zwiększania ryzyka potencjalnego zakażenia wirusem HIV, odsetek osób się zwiększa. Może więc chodzić o erotyzację ryzyka zakażenia, a nie zakażenie samo w sobie (Moskowitz, Roloff, 2007a; Tewksbury, 2003). Możliwe też, że motywacją do umieszczania informacji o dowolności statusu partnera leży przekonanie, że niesprecyzowanie oczekiwań w kontekście statusu zakażenia jest bezpieczniejsze z prawnego i społecznego punktu widzenia niż zadeklarowanie wprost intencji rozprzestrzeniania wirusa HIV (Dawson i in., 2005).

Jak zauważają Dawson, Ross, Henry i Freeman (2005), mimo że deklarowana wprost chęć celowego zakażenia się wirusem HIV jest wśród badanych niewielka, samo ryzyko niezamierzonego zakażenia jest duże. Można wnioskować, że w momencie, gdy prowadzono intensywne badania nad *bug chasingiem* (tj. na początku XXI w.), znacznie bardziej alarmująca była liczba potencjalnych *bug chaserów* niż intencjonalnych. Należy również pamiętać, że największą słabością przywołanych badań jest fakt, że ich analizy opierają się na deklaracjach zachowań, a nie na samych zachowaniach osób badanych. Tak jak wcześniej zostało wspomniane, trudno jest oddzielić fantazje na temat pewnych postaw i działań od rzeczywistej aktywności. Z drugiej strony, na ogólnodostępnych stronach może pojawiać się wśród użytkowników ostrożność i niechęć wobec jednoznacznych deklaracji.

Charakterystyka grupy

Badania, których celem było opisanie *bug chaserów* jako grupy i ewentualne zdefiniowanie pewnych wyróżniających cech oraz rytuałów, toczyły się głównie na portalach angielskojęzycznych, gdzie większość użytkowników pochodziła ze Stanów Zjednoczonych (np. Grov, Parsons, 2006). Na podstawie tych analiz pokazano, że większość *bug chaserów* to osoby rasy białej zamieszkujące duże ośrodki miejskie, a średnia ich wieku waha się w zależności od badania pomiędzy 31 a 34,7 lat (np. Grov, 2004; Grov, Parsons, 2006; Moskowitz, Roloff, 2007a). Riggs (2006) zauważa, że wyłaniający się z badań obraz *bug chasera* jest tożsamy z białym reprezentantem klasy średniej. Jest to o tyle istotne, że jak twierdzi Riggs, to właśnie takie osoby mogą sobie pozwolić na ryzyko zakażenia wirusem HIV – przede wszystkim ze względu na dostęp do opieki medycznej i możliwości finansowe (co stanowi kluczowe zaplecze w kontekście późniejszego borykania się z konsekwencjami zakażenia).

Moskowitz i Roloff (2007a) wyłonili spośród użytkowników portalu poświęconego *barebackingowi* osoby spełniające definicję *bug chaserów*, a następnie porównali ich z osobami angażującymi się w *barebacking*, ale nie spełniającymi kryteriów *bug chasingu*. Okazało się, że *bug chaser* jest statystycznie istotnie bardziej skłonny do zaangażowania się w stosunek analny bez zabezpieczenia z osobą o przeciwnym statusie zakażenia wirusem HIV, ma większe skłonności do zażywania w trakcie lub przed stosunkiem narkotyków, a także jest zorientowany na ryzyko związane z możliwością

zakażenia. Na podstawie porównania preferowanych ról podczas stosunku, Moskowitz i Roloff (2007a) wyciągnęli również wniosek, że *bug chaserzy* jako grupa odznaczają się większą biernością. W kulturę *bug chasingu* wydaje się być wpisana nierówność sił – w przypadku *bug chasingu* pojawia się silniejsze poszukiwanie agresji i seksualnej dominacji, a także zniewolenia, co wyraża się, np. poprzez werbalne upokarzanie własnej osoby w kontekście seksualnym (Moskowitz, Roloff, 2007b). Wydaje się prawdopodobne, że *bug chaserzy* są bardziej podatni na uzależnienie od seksu – istotnie częściej ich deklarowane postawy i zachowania noszą znamiona tego zaburzenia (Moskowitz, Roloff, 2007b).

Moskowitz i Roloff (2007a) zauważyli również, że populacja *bug chaserów* nie jest jednorodna – można w jej obrębie wyróżnić dwie subgrupy, które różnią się pod względem motywacji do angażowania się w *bug chasing*. Jak zostało wcześniej wspomniane, tylko część (ok. 1/3) osób jest zainteresowana zakażeniem jako takim – ich działania wiążą się z podejmowaniem zachowań postrzeganych jako ekstremalnie ryzykowane, jeśli chodzi o szansę zakażenia się wirusem HIV – autorzy określili ich mianem autentycznych, gorliwych *bug chaserów* (*legitimate/ardent chasers*). Natomiast drugą podgrupę stanowią obojętni *bug chaserzy* (*apathetic chasers*) – ich poszukiwania wiążą się z mniejszą determinacją i można je rozumieć bardziej w kontekście poszukiwania ryzyka zakażenia, a nie samego zakażenia.

Grov i Parsons (2006) w swoich badaniach wyłonili z portalu internetowego i przeanalizowali profile wszystkich osób, które w formularzu wypełnianym na stronie przy zakładaniu konta umieściły informację nt. tożsamości (*bug chaser* lub *gift giver*). Również w tych badaniach uwidoczniło się zróżnicowanie wewnątrzgrupowe – zarówno w przypadku *bug chasingu*, jak również *gift givingu*. Badacze zestawiali ze sobą informacje na temat statusu serologicznego, deklarowane intencje behawioralne oraz wskazaną tożsamość – w rezultacie ujawniło się sześć odrębnych grup osób zainteresowanych rozprzestrzenianiem wirusa HIV. *Committed bug chasers* („gorliwi bug chaserzy”) zdefiniowani zostali jako osoby niezakażone wirusem HIV poszukujące nosicieli i deklarujące się jako *bug chaserzy* – ich preferencje dotyczące ról seksualnych (pasywna) wskazują na intencjonalne zwiększanie szansy zakażenia. Podobnie jak w przypadku wcześniej przywoływanych badań, większą subgrupę w obrębie *bug chaserów* stanowili tzw. *opportunistic bug chasers* – osoby identyfikujące się jako *bug chaserzy*, niezakażone wirusem HIV, którym status partnera jest obojętny, chętne do przyjmowania różnych ról seksualnych (penetrujący/pasywny) lub tylko biernej. W obu wymienionych subgrupach, większość osób wykazywała chęć łączenia seksu z narkotykami. Powyższe charakterystyki wydaje się być spójne z wynikami badań Moskowitz i Roloffa (2007a, 2007b).

Grov i Parsons (2006) podzielili podobnie grupę *gift giverów* na zagorzałych (*committed gift givers* – nosicieli wirusa HIV poszukujących niezakażonych partnerów; stanowili oni najmniejszą grupę, ok. 0,5% całej badanej próby) i mniej radykalnych (*opportunistic gift givers* – nosicieli, którym status partnera był obojętny). Dodatkowo, badacze wyróżnili jeszcze grupę tzw. *serosorterów* (*serosorters*), którzy mimo zadeklarowanej tożsamości *bug chasera* lub *gift givera* poszukiwali partnerów o tym samym statusie serologicznym, jak ich własny. Ostatnią opisaną grupę stanowili *ambiguous bug chasers/gift givers* – osoby, które nie znały swojego statusu serologicznego i poszukiwały partnerów będących nosicielami (utożsamiali się z *bug chasingiem*), albo niezakażonych (identyfikowali się jako *gift giverzy*), albo status partnera był im obojętny (większość z nich określała się mianem *bug chaserów*). Autorzy zauważyli, że w ich przypadku intencje dotyczące zakażenia wirusem HIV są niejednoznaczne.

W kontekście charakterystyki *bug chaserów* jako grupy należy wspomnieć również o badaniach pozwalających wnioskować, że odznaczają się oni specyficznymi rytuałami oraz językiem, których celem jest nadanie symbolicznego znaczenia zakażeniu wirusem HIV i nakreślenie struktury grupy. Reynolds

(2007) przez trzy lata analizowała komentarze umieszczane przez użytkowników strony zrzeszającej *bug chaserów* i *gift giverów*. Na tej podstawie wyciągnęła wniosek, że akt zakażenia wirusem HIV można rozumieć w kategoriach pewnego rodzaju rytuału przejścia – aranżowane są spotkania, tzw. *conversion parties* („imprezy przemiany”), podczas których osoba niezakażona odbywa stosunek seksualny bez zabezpieczenia z co najmniej jednym nosicielem wirusa HIV. Zgodnie z wnioskami Reynolds, gdy osoba zostaje zakażona wirusem HIV dokonuje się na poziomie językowym transformacja z kobiety w mężczyznę – zarówno na poziomie samo-opisu, jak i w dyskursie innych, określenia typowo kobiece używane wcześniej w odniesieniu do *bug chasera* zostają zastąpione tymi, które charakterystyczne są dla mężczyzn. Tym samym, męski homoseksualizm zostaje wyraźnie oddzielony od wizji zniewieściałego – aktywowany zostaje skrypt męskości kojarzonej ze sprawczością, siłą i agresją (Majka, 2015).

Pozostaje pewien niedosyt dotyczący informacji na temat cech charakteryzujących *bug chaserów* – większość wiedzy czerpana jest z tego, co badani sami o sobie napisali w swoich profilach lub z analizy ich wypowiedzi i interakcji z innymi użytkownikami portali. Wykorzystywane metody i uzyskiwane rezultaty badań pozwalają wnioskować, że trudno jest takie osoby wychwycić i zaangażować do badań, w których można by wykorzystać klasyczne metody kwestionariuszowe i narzędzia używane powszechnie do pomiaru różnic indywidualnych. Mimo tych ograniczeń, rezultaty przywołanych badań pozwalają przypuszczać, że *bug chaserzy* jako grupa odznaczają się pewnymi cechami, rytuałami i językiem wyróżniającymi ich wyraźnie z większej grupy osób uprawiających seks bez zabezpieczenia. Mimo podzielanych cech wspólnych, takich jak większa bierność w seksualnych interakcjach, skłonność do poszukiwania agresji ze strony partnera, czy łączenie seksu z zażywaniem narkotyków, grupa ta jest niejednorodna i możemy w jej obrębie wyróżnić co najmniej dwie subgrupy. To, co różnicuje *bug chaserów* wewnątrzgrupowo, to najprawdopodobniej odmienna motywacja do podejmowania się stosunków seksualnych bez zabezpieczenia (poszukiwanie ryzyka zakażenia / poszukiwanie samego zakażenia / niejednoznaczna motywacja dotycząca zakażenia wirusem HIV).

Analiza językowa wypowiedzi

Metafora jest ważnym elementem toczącego się w Internecie dyskursu w obrębie *bug chasingu* oraz *gift givingu* – wykształciło się specyficzne słownictwo, które umożliwia konceptualizację centralnych pojęć takich jak wirus HIV, zakażenie czy nasienie (Reynolds, 2007). Współdziałanie *bug chasera* i *gift givera* rozważane jest często w kategoriach czynności obdarowywania się prezentami – jest postać osoby obdarowującej, która posiada prezent oraz obdarowywanego, który prezent ten chce dostać, a wszystko odbywać się może podczas specjalnie na tę okazję zaaranżowanego wydarzenia – *conversion party* (Ventura, 2010). Ventura (2010) zauważa, że proces zakażenia wyrażany na poziomie językowym odnosi się do kształtowania więzi społecznych poprzez podarowanie prezentu w postaci wirusa HIV (którego w przeciwieństwie do tradycyjnie rozumianych podarunków nie można zwrócić).

Odnosnie do aktu zakażenia wirusem HIV używana jest też terminologia zarezerwowana dla procesu zapłodnienia, a rozumienie przez *bug chaserów* roli nasienia w procesie zakażenia jest podobne do rozumienia osób heteroseksualnych w odniesieniu do zapłodnienia (Reynolds, 2007). Jak twierdzi Reynolds, taki sposób konceptualizacji może być wyrazem potrzeby przynależności oraz tworzenia wzajemnych powiązań na zasadzie więzów krwi (na poziomie społecznym, seksualnym i biologicznym). Wydaje się być to spójne z praktyką *generationingu* opisywaną przez Kleina (2014) w kontekście przyjmowania ról rodzinnych przez kolejne zakażane osoby. Takie zabiegi przyczyniają się do tego, że zakażeniu wirusem HIV nadane zostaje znaczenie zwyczajności (Reynolds, 2007).

Riggs (2006) badał pojawiające się w mediach wypowiedzi osób związanych z *bug chasingiem*. Zauważa, że w ich narracji często pojawia się określenie „*shared serostatus*” (wspólny status serologiczny), co sugeruje, że status zakażenia staje się charakterystyczną cechą tożsamości homoseksualnego mężczyzny, a przez jego pryzmat kształtują się relacje i grupy w obrębie osób homoseksualnych. Riggs mówi o biologizacji tożsamości, dzięki której zostaje się włączonym w społeczność. Samemu zakażeniu nadaje się pozytywny wydźwięk poprzez podkreślanie jego zalet ujawniających się w poczuciu przynależności i współdzielenia z innymi tak istotnej cechy, jaką jest nosicielstwo wirusa HIV.

Podsumowując, badania skupiające się na analizie wypowiedzi pod kątem językowym pokazują, że w dyskursie *bug chasingu* ważnym wątkiem jest potrzeba tworzenia i podtrzymywania więzi społecznych oraz potrzeba poczucia przynależności opartego na współdzieleniu centralnej właściwości, jaką jest status serologiczny. Poprzez metaforyczne konceptualizowanie zakażenia wykształcił się język specyficzny dla społeczności *bug chasingu* (oraz *gift givingu*). Dzięki niemu cały proces ma sprawiać wrażenie wpisanego w biologicznie i kulturowo wyznaczone zasady funkcjonowania człowieka.

Poszukiwanie czynników wpływających na wykształcenie się *bug chasingu* i próby wyjaśnienia zjawiska

Bug chasing jako zjawisko w wymiarze społecznym, mimo swej niewielkiej skali, wywołał duże zainteresowanie opinii publicznej i badaczy, którzy zaangażowali się w poszukiwanie czynników sprzyjających wykształceniu się tego fenomenu. Zauważono, że najprawdopodobniej *bug chasing* należy rozważać w kontekście współdziałania wielu mechanizmów tworzących konfigurację decydującą o jego powstaniu (Ventura, 2010).

Na poziomie globalnym zwracano m.in. uwagę, że rozwój medycyny w zakresie radzenia sobie z wirusem HIV przy jednoczesnym rozwoju Internetu stworzyły wspólnie warunki sprzyjające pojawieniu się *bug chasingu*. Przede wszystkim, autorzy podkreślają, jak wraz z postępem w przeciwdziałaniu i leczeniu wirusa HIV/AIDS zmieniła się społeczna percepcja dotycząca konsekwencji zakażenia wirusem HIV – obniżyła się postrzegana dotkliwość zakażenia i jego konsekwencji (np. Ayling, Mewse, 2011; Gauthier, Forsyth, 1999). Nosicielstwo wirusa HIV nie jest już tożsame z rychłą śmiercią, a postrzegane jest bardziej w kategoriach chronicznej dolegliwości, którą można kontrolować poprzez odpowiednią terapię farmakologiczną; właśnie ta zmiana w rozumieniu powagi sytuacji mogła sprzyjać rozwojowi *bug chasingu* (Gauthier, Forsyth, 1999; Ventura, 2010).

Bug chasing a Internet

Praktyki związane z *bug chasingiem* i *gift givingiem* niemal zawsze rozważa się w kontekście Internetu jako środowiska kształtowania się postaw, nawiązywania relacji i angażowania w ryzykowne zachowania związane z zakażeniem wirusem HIV. Badacze zwracali uwagę na różne obszary, w których rozpowszechnienie dostępu do Internetu wiązać można z rozwojem *bug chasingu*.

Po pierwsze, umożliwił on tworzenie się sieci relacji pomiędzy osobami o podobnych, niszowych i dewiacyjnych poglądach, które w czasach przed rozpowszechnieniem Internetu skazane były na izolację (np. Durkin, Forsyth, Quinn, 2006; Quinn, Forsyth, 2005). Według Quinna i Forsytha (2005), osoby o dewaluowanej dotąd tożsamości zaczęły budować niespotykane wcześniej, technologicznie ugruntowane struktury społeczne, które stały się źródłem wsparcia i nowych wzorców zachowań. Jednocześnie specyfika Internetu warunkująca anonimowość obniżyła lęk przed stygmatyzacją (Quinn, Forsyth, 2005).

Rdzeniem dla takich wirtualnych grup stały się powszechnie sankcjonowane zachowania (Durkin i in., 2006). Ponadto, Durkin i in. (2006) zauważają, że zapewniony przez Internet dostęp do niepopularnych treści i możliwość nawiązywania kontaktu z użytkownikami o zbliżonych preferencjach mogą prowadzić niektórych do złudzenia polegającego na przeszacowaniu rozpowszechnienia własnych zainteresowań, a także ułatwiać przekroczenie granicy pomiędzy fantazjowaniem na temat zachowania a samym zachowaniem.

Po drugie, autorzy zwracają uwagę, że Internet w unikatowy sposób zrewolucjonizował sposób ekspresji seksualnej (Quinn, Forsyth, 2005). Jak zauważa Tewksbury (2003), powszechny dostęp do sieci wraz ze zmianami obyczajowymi wpłynęły na rynek ogłoszeń randkowych, które stały się bardziej skuteczne – bogate w kluczowe informacje, dostępne dla dużej liczby odbiorców i łatwiej osiągalne przez osoby o niszowych preferencjach. Internet sprawił, że łatwiej jest znaleźć homoseksualnych mężczyzn zainteresowanych seksem bez zabezpieczenia – zmienił się sposób, w jaki partnerzy inicjują kontakt i uzgadniają zasady wchodzenia w relacje seksualne (Dawson, Ross, Henry, Freeman, 2005). Durkin i in. (2006) uważają, że Internet, ze względu na przekraczanie barier przestrzenno-czasowych oraz brak ograniczeń, może wspierać kształtowanie się zachowań i preferencji seksualnych nieprzystających do zastanych norm. Świadczyć o tym mogą wyniki badań Kleina (2010), który porównywał pod kątem popularności profile użytkowników na portalach dla *barebackerów* – osoby zainteresowane *bug chasingiem* i *gift givingiem* cieszyły się istotnie większą popularnością wśród użytkowników w porównaniu z osobami niewyrażającymi takiego zainteresowania.

Kolejnym aspektem, na który zwraca się uwagę w kontekście relacji między *bug chasingiem* a Internetem jest dostępność zachowań seksualnych wysokiego ryzyka. Internet ułatwił rozwój kultury wspierającej ryzykowne zachowania seksualne, ponieważ umożliwił bezpośrednie poszukiwanie możliwości angażowania się w takie zachowania (Grov, 2004). Badania Kleina (2010) pokazują, że mężczyźni poszukujący partnerów seksualnych za pośrednictwem stron internetowych są najbardziej zainteresowani osobami, z którymi mają szansę zaangażować się zachowania o wysokim ryzyku. Warto wspomnieć, że analiza treściowa stron internetowych w kontekście *bug chasingu* i *gift givingu* wskazuje na charakterystyczny dla kultury zachowań ryzykownych dyskurs, który redefiniując te zachowania, normalizuje je (Grov, 2004).

Jednakże, badania Aylinga i Mewse (2011) wykazały, że generalnie w społeczności *barebackerów* Internet wykorzystywany jest jako narzędzie służące zarządzaniu ryzykiem związanym z zakażeniem wirusem HIV i minimalizowaniu nieprzyjemnego poczucia niepewności – wykorzystywany jest do nawiązywania i podtrzymywania znajomości, budowania zaufania oraz do zbierania istotnych w kontekście bezpieczeństwa informacji takich jak status zakażenia wirusem HIV potencjalnego partnera. Zatem Internet staje się dla tych osób ważnym, nieodłącznym elementem życia seksualnego na różnych jego poziomach. Tym co wyróżnia *bug chaserów* spośród szerszej grupy *barebackerów* jest więc cel, w jakim wykorzystuje się Internet do poszukiwań partnera seksualnego. Dla *barebackerów* Internet ułatwia dostęp do potencjalnych zainteresowanych seksem bez zabezpieczenia, ale też stwarza możliwość redukcji ryzyka zakażenia się wirusem. Wydaje się być to sprzeczne z poglądem, że poszukiwanie partnerów seksualnych przez Internet bezpośrednio sprzyja rozprzestrzenianiu się wirusa HIV (Ayling, Mewse, 2011).

Podsumowując, wraz z rozwojem technologii, Internet stał się jednym z czynników wpływających na zmiany w obszarze ludzkiej seksualności. Wydaje się, że umożliwił wykształcenie się niszowych społeczności zogniskowanych wokół nieakceptowanych powszechnie zachowań, przyczyniając się m.in. do

promowania aktywności seksualnej o wysokim ryzyku. Z drugiej strony, dla większości osób zainteresowanych seksem bez zabezpieczenia stał się istotnym narzędziem służącym do redukcji tego ryzyka. Quinn i Forsyth (2005) zauważają, że Internet, podobnie jak poprzednie wynalazki technologii, rodzi obawy związane z dewiacyjnym sposobem jego wykorzystania (wcześniej, np. skonstruowanie telefonu można by rozważać w odniesieniu do późniejszego rozwoju sekstelefonu). Zatem zmiany w obszarze seksualności, które wiąże się z rozwojem Internetu, rozważane mogą być w szerszych kategoriach – jako powtarzający się wzór związany z postępem technologicznym.

Identyfikacja motywacji do angażowania się w bug chasing

Gauthier i Forsyth (1999) zidentyfikowali cztery możliwe wyjaśnienia dla zachowań wpisujących się w *bug chasing* wzmiankowane przez osoby zaangażowane w te zachowania. Badania prowadzone w kolejnych latach dostarczały dalszych empirycznych uzasadnień dla poszczególnych argumentacji.

Pierwsza kategoria wyjaśnień odnosi się do osób, które żyją w poczuciu zagrożenia wirusem HIV i pragną uwolnić się od strachu oraz doznać ulgi (Gauthier, Forsyth, 1999). Redukowanie poczucia zagrożenia związanego z wirusem HIV może być związane z rosnącym poczuciem kontroli nad własną seksualnością (Majka, 2015).

Druga linia argumentacji odnosi się do podejmowania *bug chasingu* z powodu erotyzacji poczucia ryzyka (Gauthier, Forsyth, 1999). W oparciu o wyniki dotychczasowych badań można przypuszczać, że wśród *bug chaserów* dużą grupę stanowią osoby, które bardziej poszukują ryzyka zakażenia się wirusem HIV, niekoniecznie zaś samego zakażenia, co może być motywowane przez pobudzający wpływ ryzyka (np. Tewksbury, 2003). *Bug chaserzy* mówią o nagradzającym czasie oczekiwania, gdy nie wie się, czy jest się zakażonym (Reynolds, 2007).

Kolejny typ uzasadnień odnosi się do poczucia samotności i grupowej solidarności (Gauthier, Forsyth, 1999). Osoby zakażone wirusem HIV deklarują, że możliwość angażowania się w seks bez zabezpieczenia z innym nosicielem tworzy poczucie wyjątkowej więzi pomiędzy osobami w podobnej sytuacji społecznej (Marcus, Gillis, 2017). Jak zauważa Riggs (2006), biegunowość statusu serologicznego, której wzmocnienie było skutkiem ubocznym kampanii społecznych promujących przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się wirusa, podzieliła środowisko homoseksualne i stała się kluczową różnicą wokół której budowano tożsamość. Sprawilo to, że część osób niezakażonych została zawieszona w przestrzeni społecznej gdzieś pomiędzy osobami heteroseksualnymi a homoseksualnymi zakażonymi wirusem HIV – mając poczucie, że nie należą do żadnej z grup (Riggs, 2006). Majka (2015) twierdzi, że wirus HIV stał się symbolem „społecznej śmierci” w świecie heteronormatywnym, natomiast ze wspólnoty zakażonych wirusem HIV nie można zostać wykluczonym. Analizy Riggsa pokazują, że status serologiczny jako centralna cecha podzielił też homoseksualne pary, w których tylko jedna osoba była nosicielem – pojawiło się poczucie, że mimo bliskości i wzajemnej przynależności partnerzy różnią się tak istotnym aspektem. Taka biologizacja tożsamości osoby homoseksualnej mogła sprawić, że część osób świadomie postanowiła dążyć do zakażenia się wirusem HIV (Riggs, 2006).

Ostatnim ze zidentyfikowanych przez Gauthier i Forsytha uzasadnień są pobudki polityczne. Majka (2015) pisze: „praktyki *bareback* i «polowanie na robala» (*bug chasing*) można czytać jako strategie uderzające w egocentryczny indywidualizm oraz sprzeciwiające się polityczacji granic (tak tożsamościowych, jak i seksualnych)” (s. 208). Zachowania dewiacyjne w środowisku homoseksualnych mężczyzn (w tym *bug chasing*) mogą być rozumiane przez pryzmat oporu wobec dominujących w społeczeństwie norm heteroseksualnych (Frederick, 2014). Skutkiem ubocznym narracji prowadzonej

przez kampanie przeciwdziałające rozprzestrzenianiu wirusa HIV jest stygmatyzacja i odcięcie od społeczeństwa osób będących w grupie ryzyka i zakażonych (mimo, że celem kampanii jest dobro tych osób) – sposobem na powrót do życia społecznego może być przeformułowanie i odwrócenie zastanych norm, nadanie wirusowi HIV pozytywnego znaczenia, na bazie czego wykształca się subkultura *bug chasingu* (Gonzalez, 2010).

Rozważania nad *bug chasingiem* w świetle istniejących teorii

Bug chasing próbowano również wpisać w istniejące teorie i koncepcje dotyczące rozwoju zachowań dewiacyjnych. Zjawisko odniesiono m.in. do koncepcji naznaczenia społecznego, wiążąc je ze stygmatyzacją środowiska osób homoseksualnych, jako silnie kojarzącego się z wirusem HIV/AIDS (Frederick, 2014; Grov, 2004). Grov (2004) analizował profile użytkowników zainteresowanych *bug chasingiem*, m.in. w oparciu o teorię etykietowania Lemerta. Grov zauważa, że początkowe powiązanie rozprzestrzeniania się wirusa HIV ze stylem życia homoseksualnych mężczyzn przyczyniło się do wtórnej dewiacji – część osób zgodnie z nadaną etykietą zaangażowała się zachowania zwiększające ryzyko zakażenia (na zasadzie samospełniającej się przepowiedni) akceptując przy tym ideologiczną postawę wobec wirusa HIV. Negatywne etykietowanie cech, które znajdują się poza naszą kontrolą, (np. tożsamość seksualna) może prowadzić do przejęcia i zinternalizowania pierwotnie negatywnych określeń i nadania im pozytywnego wydźwięku; to z kolei może prowadzić do podejmowania zachowań zgodnych z etykietą (Frederick, 2014).

Wyjaśniano też zjawisko *bug chasingu* na gruncie teorii społecznego uczenia się – zachowania dewiacyjne są nabywane na drodze uczenia się zakorzenionego w społecznych więziach, które sprzyjają ujmowaniu zachowań dewiacyjnych w kategoriach korzystnego bilansu zysków i strat (Akers, Krohn, Lanza-Kaduce, Radosevich, 1979, za: Grov, 2004). Dostęp do Internetu może ułatwiać nawiązywanie relacji z grupami promującymi zachowania seksualne wysokiego ryzyka – w sieci konstruowane są struktury społeczności i prowadzony jest dyskurs, który zmienia wartość zachowania dewiacyjnego. Wśród *bug chaserów* rozprzestrzenianie wirusa HIV ujmowane jest w kategoriach działania, którego korzyści przewyższają straty, a nosicielstwo uznawane jest za coś pozytywnego i pożądanego – ignoruje się przy tym występowanie długofalowych, negatywnych konsekwencji zakażenia (Grov, 2004).

Frederick (2014) wyjaśnia zachowania dewiacyjne w środowisku homoseksualnych mężczyzn również przez pryzmat oporu wobec zasad heteronormatywnych i homonormatywnych. Identyfikacja z tożsamością osoby homoseksualnej prowadzi do przynajmniej częściowego odrzucenia wartości heteronormatywnych i stopniowego przyjmowania przynajmniej części zasad homonormatywnych. U niektórych może to rodzić opór przed ponownym wejściem w ograniczające struktury. *Bug chasing* i inne zachowania dewiacyjne mogą posłużyć jako narzędzie umożliwiające zachowanie odrębności i niezależności wobec norm dyktowanych przez środowisko heteroseksualne i homoseksualne.

Społeczny odbiór *bug chasingu*

Z naukowego punktu widzenia, poza samymi osobami angażującymi się w *bug chasing*, interesujący wydaje się też sposób, w jaki społeczeństwo podeszło do ujawnienia się tego zjawiska. Podczas gdy w przestrzeni akademickiej zagadnieniem *bug chasingu* zajmowano się od końca XX w., do szerszej opinii publicznej temat ten trafił w 2003 roku za sprawą publikacji w magazynie *Rolling Stone* autorstwa G.Freemana. Dziennikarz przeprowadził rozmowy m.in. z dwoma mężczyznami identyfikującymi się jako

bug chaserzy – jeden z nich wszedł w subkulturę *bug chasingu* i z zaangażowaniem poszukiwał możliwości zakażenia, drugi został już zakażony wirusem HIV i żałował swojej decyzji opisując ją w kategoriach powolnego samobójstwa. Artykuł wywołał społeczną dyskusję i znacząco wpłynął na ukształtowanie się obrazu *bug chasera* w powszechnej świadomości.

Tomso (2004) przeanalizował i porównał sposób rozumienia *bug chasingu* prezentowany w artykułach akademickich i mediach głównego nurtu. Okazało się, że w obu przypadkach *bug chasing* (oraz szerzej – *barebacking*) konceptualizowany jest podobnie. Tomso zauważa, że powiązany został z niepewnością na poziomie kulturowym, jaką wywołuje seksualność mężczyzn homoseksualnych. Zarówno artykuły naukowe, jak i publikacje w mediach głównego nurtu wprowadziły retorykę związaną z moralnością. Ponadto, w obu źródłach spójnie potraktowano Internet jako środowisko sprzyjające rozwijaniu się dewiacji seksualnych.

Jak twierdzi Gonzalez (2010), ze względu na niewielką skalę zjawiska, postać *bug chasera* (oraz *gift givera*) można uznać za produkt społecznego dyskursu (stanowiący punkt zapalny), uosobienie społecznego lęku przed HIV oraz seksualnością osób homoseksualnych. Tożsamość osoby homoseksualnej postrzegana jest przez pryzmat choroby i ryzyka zakażenia wirusem HIV – osoby homoseksualne dzieli się na zakażonych i jeszcze niezakażonych (Majka, 2015). Ich aktywność seksualna rozumiana jest w kategoriach tendencji autodestrukcyjnych i freudowskiego popędu śmierci (Ventura, 2010). W związku z tym pojawienie się postaci *bug chasera*, który potwierdza powszechne obawy, wywołuje dyskomfort i stres zarówno w środowisku osób heteroseksualnych, jak i wśród większości osób homoseksualnych (Ventura, 2010).

W powszechnym dyskursie zachowania wpisujące się w pojęcie bezpiecznego seksu rozważa się w kategorii moralności i racjonalności - przeciwnie sytuacja wygląda, gdy konceptualizuje się seks bez zabezpieczenia w postaci prezerwatywy (Marcus, Gillis, 2017). Ponieważ *bug chasing* przeczy przekonaniu, że naszym obowiązkiem jest dbać o własne zdrowie, traktuje się go jako aktywność niemoralną (Ventura, 2010). Dodatkowo, wyrażana pobłażliwość wobec ryzyka zakażenia wirusem HIV sprawia, że *bug chaserzy* traktowani są jako nieracjonalni, a ich działania budzą lęk nie tylko w kontekście zakażenia konkretnej jednostki, ale też zagrożonej kondycji zdrowotnej społeczności w ogóle (Ventura, 2010).

Przeprowadzone analizy konsekwentnie pokazują, że *bug chasing* można rozumieć jako zogniskowanie kulturowo wykształconych lęków i obaw związanych z niepewnością, jaką rodzi męska homoseksualność. Mimo że wielkość zjawiska wydaje się być znikoma, *bug chasing* pozwala skoncentrować rodzące się wątpliwości natury moralnej i formułować oceny dotyczące racjonalności w kontekście zachowań powszechnie trudnych do zrozumienia.

Podsumowanie

Podsumowując przywołane w pracy informacje uzyskane na przestrzeni ostatnich 20 lat w obszarze badań nad *bug chasingiem*, można przyjąć, że jest to zjawisko o bardzo niewielkiej skali, które wykształciło się w rzeczywistości internetowej i tam jest badane. *Bug chaserów* można definiować w kategorii subkultury skoncentrowanej wokół zainteresowania, jakim jest zakażenie się wirusem HIV (np. Gauthier, Forsyth, 1999). Grupa ta wykształciła własny, oparty na metaforach język oraz specyficzne rytuały (np. Reynolds, 2007). *Bug chaserzy* stanowią grupę wewnętrźnie zróżnicowaną – przede wszystkim, niewielka jej część zainteresowana jest zakażeniem samym w sobie; większość osób poszukuje ryzyka związanego z potencjalnym zakażeniem się wirusem HIV (np. Grov, Parsons, 2006).

Najprawdopodobniej na powstanie subkultury wpływ miało wiele czynników. Na poziomie globalnym były to rozwój Internetu oraz postęp w przeciwdziałaniu i leczeniu wirusa HIV/AIDS. Internet umożliwił osobom o podobnych poglądach i zainteresowaniach nawiązywanie i utrzymywanie relacji niezależnie od miejsca przebywania. Większość homoseksualnych mężczyzn zainteresowanych seksem bez zabezpieczenia uczyniła z Internetu nie tylko miejsce do poszukiwania potencjalnych partnerów, ale także narzędzie pozwalające minimalizować ryzyko związane z zakażeniem się wirusem HIV (Ayling, Mewse, 2011). Z drugiej strony, Internet pozwolił żyjącym dotąd w izolacji jednostkom o niszowych poglądach stworzyć i utrzymać społeczności takie jak *bug chaserzy* – stał się źródłem wsparcia, wzorców i możliwości realizowania fantazji dotyczących zakażenia wirusem HIV (np. Durkin, Forsyth, Quinn, 2006). W społecznym dyskursie *bug chaser* stał się uosobieniem kulturowych lęków związanych z rozprzestrzenianiem się wirusa HIV i niepewności dotyczącej seksualności osób homoseksualnych (Gonzalez, 2010).

Należy jednak zauważyć, że badań w obszarze *bug chasingu* jest stosunkowo niewiele. Można mieć uczucie niedosytu, jeśli chodzi o ilość uzyskanych na ten moment informacji. Interesująca wydaje się być bardziej rozbudowana eksploracja w celu wychwycenia ewentualnych specyficznych dla grupy konfiguracji cech osobowości, z wykorzystaniem narzędzi takich jak np. *Minesocki Wielowymiarowy Inwentarz Osobowości* (*Minnesota Multiphasic Personality Inventory*, MMPI-2; Buther i in., 2012). Badacze są jednak świadomi ograniczeń, jakie wiążą się z eksploracją zagadnienia tak specyficznego. Poza tym, że analizy opierają się na umieszczanych w sieci deklaracjach (które niekoniecznie pokrywają się z rzeczywistością), trudno jest też zrekrutować do badań większą liczbę osób, dzięki czemu można by wykorzystać istniejące już narzędzia kwestionariuszowe w celu pomiarów ilościowych. W związku z tym, trzeba być ostrożnym wyciągając wnioski.

Ponadto, warty uwagi jest fakt, że większość badań eksploracyjnych i opisowych dotyczących *bug chaserów* wykonana została na początku XXI wieku. Pojawia się zatem pytanie, czy na przestrzeni ostatnich lat skala i charakterystyka zjawiska uległy zmianie. Wydaje się to interesujące zwłaszcza ze względu na dalszy postęp technologiczny – niemal nieustanny dostęp do Internetu gwarantowany dzięki smartfonom, a także wzrost znaczenia aplikacji randkowych takich jak *Tinder*, czy w środowisku homoseksualnym – *Grindr*. W momencie pisania niniejszego artykułu, jedna spośród stron internetowych, które wykorzystywane były jako obszar badań *bug chasingu* nadal istnieje, natomiast druga została wystawiona na sprzedaż. Zastanawiające jest, czy w obliczu zmian technologicznych, aktywność *bug chaserów* przeniosła się w środowisko aplikacji randkowych.. Jeśli tak się stało, to czy wraz ze zmianą sposobu nawiązywania relacji, modyfikacji uległo też samo zjawisko, a także, w jakim kierunku się zmieniło. Wydaje się również, że próba eksploracji *bug chasingu* ujawniającego się za pośrednictwem aplikacji randkowych wymagałaby zrewidowania dotychczasowych metod badania i poszukiwania nowych rozwiązań. Nie sposób również pominąć potencjalnego wpływu dalszego postępu medycyny w zakresie walki z wirusem HIV. Zmiany w tym obszarze można już zaobserwować zapoznając się kolejno z artykułami z początku lat dwutysięcznych i bieżącymi, gdzie zaczynają pojawiać się wzmianki dotyczące, np. terapii antyretrowirusowych hamujących replikację wirusa HIV w organizmie.

Bug chasing pozostaje zagadnieniem, w którym wiele informacji wymagałoby dalszego badania. Samo zjawisko wydaje się interesujące zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym – jako fenomen, który pojawił się w określonych warunkach technologicznych i społeczno-politycznych.

Literatura

- Ayling, R., Mewse, A. J. (2011). "It Kills Me to Be Too Safe": Gay men's experience of Internet sex-seeking and barebacking. *Gay and Lesbian Issues and Psychology Review*, 7(2), 102-116.
- Breitfeller, G. H., Kanekar, A. (2012). Intentional HIV transmission among men who have sex with men: A scoping review. *Gay and Lesbian Issues and Psychology Review*, 8(2), 112-121.
- Butcher, J. N., Graham, J. R., Ben-Porath, Y. S., Tellegen, A., Dahlstrom, G. W., Kaemmer, B. (2012). *Minnesocki Wielowymiarowy Inwentarz Osobowości-2-MMPI-2. Podręcznik stosowania, oceny i interpretacji*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
- Dawson Jr, A. G., Ross, M. W., Henry, D., Freeman, A. (2005). Evidence of HIV transmission risk in barebacking men-who-have-sex-with-men: Cases from the Internet. *Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy*, 9(3-4), 73-83. DOI: 10.1300/J236v09n03_05.
- Durkin, K., Forsyth, C. J., Quinn, J. F. (2006). Pathological internet communities: A new direction for sexual deviance research in a post modern era. *Sociological Spectrum*, 26(6), 595-606.
- Frederick, B. J. (2014). "Delinquent Boys": Toward a new understanding of "deviant" and transgressive behavior in gay Men. *Critical Criminology*, 22(1), 139-149. DOI 10.1007/s10612-013-9230-3.
- Freeman, G. A. (2003). Bug Chasers: The men who long to be HIV+. *Rolling Stone*, 6, 44-48.
- Gauthier, D. K., Forsyth, C. J. (1999). Bareback sex, bug chasers, and the gift of death. *Deviant Behavior*, 20(1), 85-100. DOI: <https://doi.org/10.1080/016396299266605>.
- Gonzalez, O. R. (2010). Tracking the bugchaser: Giving "the gift" of HIV/AIDS. *Cultural Critique*, (75), 82-113.
- Grov, C. (2004). "Make me your death slave": Men who have sex with men and use the internet to intentionally spread HIV. *Deviant Behavior*, 25(4), 329-349. DOI: 10.1080=01639620490427683.
- Grov, C., Parsons, J. T. (2006). Bug chasing and gift giving: the potential for HIV transmission among barebackers on the internet. *AIDS Education & Prevention*, 18(6), 490-503. DOI: 10.1521/aeap.2006.18.6.490.
- Klein, H. (2010). Men who specifically seek unprotected sex partners via the internet: whose profiles are the most searched for by other site users?. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 22(4), 413-431. DOI:10.1080/10538720.2010491745.
- Klein, H. (2014). Generationing, stealthing, and gift giving: the intentional transmission of HIV by HIV-positive men to their HIV-negative sex partners. *Health Psychology Research*, 2(3), 54-59. DOI: 10.4081/hpr.2014.1582.
- Majka, R. (2015). Poza „bezpieczniejszym seksem” – bareback i fetyszyzacja seksu bez zabezpieczenia. *InterAlia*, 10, 195-216.
- Marcus, N., Gillis, J. R. (2017). Increasing intimacy and pleasure while reducing risk: Reasons for barebacking in a sample of Canadian and American gay and bisexual men. *Psychology of Sexualities Review*, 8(1), 5-19.
- Moskowitz, D. A., Roloff, M. E. (2007a). The existence of a bug chasing subculture. *Culture, Health & Sexuality*, 9(4), 347-357. DOI: 10.1080/10720160601150121.
- Moskowitz, D. A., Roloff, M. E. (2007b). The ultimate high: Sexual addiction and the bug chasing phenomenon. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 14(1), 21-40. DOI: 10.1080/10720160601150121.
- Quinn, J. F., Forsyth, C. J. (2005). Describing sexual behavior in the era of the Internet: A typology for empirical research. *Deviant Behavior*, 26(3), 191-207. DOI: 10.1080/01639620590888285.
- Reynolds, E. (2007). 'Pass the cream, hold the butter': Meanings of HIV positive semen for bugchasers and giftgivers. *Anthropology & Medicine*, 14(3), 259-266. DOI: 10.1080/13648470701694693.
- Riggs, D. W. (2006). 'Serosameness' or 'serodifference'? Resisting polarized discourses of identity and relationality in the context of HIV. *Sexualities*, 9(4), 409-422. DOI: 10.1177/1363460706068042.
- Tewksbury, R. (2003). Bareback sex and the quest for HIV: assessing the relationship in internet personal advertisements of men who have sex with men. *Deviant Behavior*, 24, 467-482. DOI: 10.1080/0163962039022590.
- Tomso, G. (2004). Bug chasing, barebacking, and the risks of care. *Literature and Medicine*, 23(1), 88-111. DOI: 10.1353/lm.2004.0014.
- Ventura, P. M. (2010). Army of Pleasure: Viral Sex and New Ways of Being Together. Pobrane z: https://wescholar.wesleyan.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1554&context=etd_hon_theses.